

Türkiye 15. Kömür Kongresi ile İlgili Görüş ve Öneriler

Asım KUTLUATA
Maden Mühendisi

Odamızın Zonguldak Şubesi tarafından iki yılda bir düzenlenen kömür kongrelerinin 15. si, 7-9 Haziran 2006 tarihleri arasında Zonguldak'ta gerçekleştirildi. Kongrede açılış konuşmalarını takip eden üç gün boyunca 10 adet çağrılı, 34 adet uzmanların hazırladığı teknik bildiri- nin sunulmasının yanı sıra Türkiye'nin Enerji Gereksiniminde Kömürün Yeri ve Geleceği isimli panelin sunulması ve geneli üzerinde yapılan eleştiri ve önerilerle önceki kongreler gibi tarihteki yerini alarak kapanmıştır. Yerini aldı diyorum çünkü, bundan önce gerçekleştirilen 15 kongreden yeterli faydanın sağlanamadığını üzümlere belirtmek isterim.

Taşkömürü havzası 1980'li yılların sonundan günümüze kadar her boyutu ile tartışıldı. Bugün de tartışılmaya devam edilmektedir. 80'li yılların sonunda havzanın kapatılarak işçilerin parasının ödenmesinin daha karlı olduğunu, hatta somon balığı yetiştirmenin, ülke ekonomisine bu işi yapmaktan daha fazla katkı sağlayacağı söylenmekte idi. Ancak bunları söyleyenlerin havzayı kapatmaya güçleri yetmedi. Çünkü, bu düşünce doğru değildi. Maden Mühendisleri Odası ve birçok kuruluş bu görüşlerin doğru olmadığını dile getirdiler. 3213 sayılı maden kanununun bazı maddelerini değiştiren 5177 sayılı yasa ile TTK'nın kuruluş yasasında "işletir" ifadesinin yanına "işlettirir" kelimesi eklenmiş ve bu değişikliğe paralel olarak radövanza verme, hizmet alımı gibi uygulamalar hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Bu gibi uygulamaların sonuçları zamanla görülecektir. Ancak 10 milyon ton/yıl taşkömürü üretimi hedefinin bu yaklaşımlarla gerçekleşmesinin çok güç olacağı şimdiden söylenebilir.

Linyit ve taşkömürü toplam 9.3 milyar ton rezerv (1.3 milyar taşkömürü + 8.1 linyit) dile getirilmekte ve bu rezervlerden yeterli düzeyde faydalanılmadığından bahsedilmektedir. TKİ Genel Müdürlüğü adına sunulan bildiride potansiyel kömür sahaları ile ilgili gerekli çalışmaların yapılarak ihalelerin gerçekleştirildi-

ği belirtildi. "Bilinen linyit rezervleri üzerine yapılan etüdler sonucu yaklaşık 3.87 milyar tonluk linyit rezervimizin toplam 114 milyon ton/yıl kapasite ile işletmeye alınabileceği ve toplam 9.650 mw gücündeki termik santrallerin kurulabileceği, rezervlerimizin özel sektör eliyle değerlendirilmesi amacıyla gerekli teşvik ve uygulamaların çıkarılması gerekmektedir." denilmektedir. (15. Kongre K. Mucuk, S. Öğretmen) Bu ihalelerin sonuçları merakla beklenmektedir.

Sorunda burada başlıyor. Enerji yatırımlarını kim, nasıl hangi koşullarda yapacak. Daha önce özel sektör yatırımları YİD, Yİ, İHD gibi uygulamalar sonucu fiyat ve alım garantisi verilerek gerçekleştirildi. Yeni kurulacak termik santrallere bu garantiler verilecek mi? Enerji Piyasası Kurumu Başkanı "devlet enerjisinden çekilmeli piyasa koşullarına göre özel sektör yatırım yapılmalıdır" demektedir. Dev- letten garanti almadan özel sektör yatırım yapacak mı? ETKB ile Enerji Piyasası Kurumu arasında ciddi görüş ayrılıkları olduğu gözlenmektedir. Bu da yatırım yapacakların kafalarında soru işaretleri oluşmasına neden olmaktadır. Geçmişte doğalgazdan elektrik enerjisine hızla geçişin ana nedenlerinden biri de yatırımların kimin tarafından yapılacağı konusuna uzun süre karar verilememesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Türkiye koşullarında, hiç bir özel sektör milyarlarca doları, bazı garantiler almadan yatırıma dönüştürmeyeceği bilinmektedir. Bir an önce bu ve benzeri sorunların açıklığa kavuşturularak, geçmişte olduğu gibi elektrik enerjisi krizine sebebiyet verilmemesi gerekir.

Zonguldak Taşkömürü Havzası, günümüzde üretiminin % 90'ını Çatalağzı Termik Santral'i'na vermektedir. İki demir çelik fabrikasının Zonguldak'da kurulmasının ana gerekçesi olan, "koklaşabilir kömür ihtiyacının havzadan karşılanması" ortadan kalkmış gibi görünmektedir. Günümüzde TTK, bu iki fabrikanın koklaşabilir kömür tüketiminin yaklaşık % 10'unu karşılamaktadır. 4.5 milyon

ton civarında yıllık taşkömürü tüketen Karde-
mir ve Erdemir için güvenilir bir üretici olma
özelliğini her geçen gün kaybetmektedir.

Zonguldak taşkömürü havzasının önemi baş-
ta entegre demir-çelik fabrikalarının koklaşa-
bilir taşkömürü ihtiyacının karşılanmasından
gelmektedir. Bu ihtiyacın karşılanması nok-
tasına nasıl gelinebilir? Yani 4-4.5 ton kok-
laşabilir taşkömürü nasıl üretebilir? Bunun
hesapları yapılmalıdır. Bu noktaya ulaşma,
ancak havza çalışanları ve onların mesleki ve
sendikal örgütlerinin Kurumla sağlayacakları
konsensüs ile mümkün olacaktır. Bazı uy-
gulamaların dayatılması ve her uygulamaya
karşı çıkılması ile bir sonuca varılmayacağı
herkes tarafından bilinmektedir, bilinmelidir.

Kongrenin açılışı bildiğimiz klasik açılışlardan
biriydi. Hükümeti ve AKP'yi temsilen katılım
olmaması düşündürücüydü. CHP'yi temsilen
Zonguldak Milletvekili Sn. Harun Akın, SHP
Genel Başkanı Sn. Murat Karayalçın, DSP
Genel Başkanı Sn. Zeki Sezer Türkiye'nin
Kömür Politikası ve Zonguldak'ın sorunları
ile havzanın bugünü ve geleceği ile ilgili gö-
rüş, düşünce ve önerilerini dile getirdiler.

Kongrede 10 adet çağrılı bildiri sunulmuştur.
Çağrılı bildirilerin konularının iyi seçildiğini
söyleyebiliriz. Ancak, 10 çağrılı bildirinin üç
saate sıkıştırılması, konuların yeterli düzey-
de tartışılmamasını ve katılımcıların görüş,
öneri ve katkılarının alınmamasına neden
olmuştur. 15 dakika sunum, 5 dakika tartış-
ma süresi çağrılı bildirimler için yeterli olma-
dığı, bir de sunumu yapan uzmanlar genel
konulara fazla zaman ayırdıklarından asil ve-
rilmek istenen mesaja vakit kalmamakta ve
5 dakika gibi çok kısa tartışma süresinin de
sunumu yapan tarafından kullanılması, varıl-
mak istenen sonuca ulaşılmadığı kanaatini
uyandırdı. Bundan sonraki kongrelerde çağ-
rılı bildirimler hem adet hem de sunum süreleri
olarak gözden geçirilmesinin daha faydalı
olacağı görüşündeyim.

Panel istenilen mesajı verebildi mi? Bilmiyo-
rum. Ancak, değerli hocam Prof.Dr. Şinasi
Eskikaya veremediğini söyledi. (Burada de-
ğerli hocamın kongrenin başından sonuna
kadar bütün oturumları izlediği ve kongrenin
geneli üzerindeki eleştiri, katkı ve önerileri-
nin çok yararlı olduğunu belirtmeliyim. Ho-
camızın performansı gerçekten yüksek.)

Panelin özeti; Türkiye'nin enerji ihtiyacının
karşılanmasında kömürün önemi bir kez
daha vurgulandı. Kömürlerimizin istenilen
düzeyde değerlendirilmediği, enerji yöneti-

minde sorunlar olduğu dile getirildi. Kömü-
rün mevcut enerji kaynakları arasında en faz-
la potansiyele sahip olduğu, dışa bağımlılığın
her geçen gün hızla arttığı bunu azaltmak ya
da artmasını önlemek için yerli ve yenilebilir
kaynaklara önem verilmesinin doğru yol ola-
cağı vurgulandı.

Türkiye'nin kömür rezervlerinin gerekli ara-
malar yapılırsa 40 milyar tonlara çıkabileceği
iddia edilmektedir. Bu rakamlara, hangi bi-
limsel verilerle ulaşıldığı, yeterli düzeyde açık
değil. MTA uzun yıllardan beri Türkiye'deki
kömür oluşumları ile ilgili ciddi çalışmalar
yapmakta böyle bir miktarın varlığından hiç
bir biçimde bahsedilmemektedir. Ne kadar
çok sondaj yapılırsa o kadar çok rezerv or-
taya çıkar diye bir kural olmaması gerekir.
Daha derinlerde aramalar yapılmalı görüşü
genel anlamıyla doğrudur. Ancak 1000 met-
renin altında kesilecek 1 metre kalınlığında-
ki kömür damarının da bugünkü ölçütlerde
ekonomik değerinin olmayacağını unutm-
mak gerekir.

Kongre, bazı ufak tefek eksiklerine rağmen
amacına ulaşmıştır. Zonguldak Taşkömürü
Havzası'nın entegre demir-çelik fabrikasının
ihtiyacının karşılanması doğrultusunda üre-
tim planlarının yapılması, ülkemizin mevcut
kömür potansiyelinin iyi saptanarak teknik
ve teknolojik özelliklerinin sağlıklı şekilde
ortaya konması, arama çalışmalarına bilim-
sel verilerin ışığında devam edilmesine ve
Türkiye'nin elektrik enerjisinin karşılanması
ile ilgili yatırımların nasıl yapılacağı hususla-
rını da zaman kaybetmeden karar verilmesi
gibi önerilerle sona ermiştir. Katkı koyan
herkesi kutlamak gerekir.

Zonguldak'ta Türkiye'nin kömür madenciliği
her boyutu ile tartışırken, ulusal medya hiç
ilgi göstermemiştir. Bu önemli konu bizim
medyamızı neden ilgilendirmiyor anlamak
mümkün değil. Ancak, Kömür Kongresi
magazin boyutu ile 10 Haziran 2006 tarihli
Hürriyet Gazetesi'nin 22. sayfasında "Uyu-
yan mı Suçlu Yoksa Uyutan mı" haberi ile
Açılış oturumunda bir ara gözleri kapanan!
Zonguldak Vali Yardımcısı Sayın Ahmet
Aktuğ'un çekilmiş fotoğrafı ile yer alabildi.
Açılış konuşmaları uzun sürmesine rağmen
kömür madenciliği ve Zonguldak'la ilgili gö-
rüş ve öneriler çok da yabana atılır gibi de-
ğildi. Bence, asıl üzerinde durulması gereken
konu kongre ile ilgili çalışmalara görsel ve
yazılı basının neden ilgisiz kaldığıdır.

